

Het Spoordok

Groene Wig in Sneek

Colofon

tekst en foto's: Ger Bosklopper
g.w.bosklopper@home.nl

IVN Súdwesthoeke
www.ivn.nl/sudwesthoeke

Verdere Informatie

Gemeente Sneek

Bezoekadres:

Oude Oppenhuizerweg 67, Sneek

Postadres:

Postbus 10.000, 8600 HA Sneek

telefoon: (0515) 48 59 00

fax: (0515) 41 69 39

internet: www.sneek.nl

e-mail: info@sneek.nl

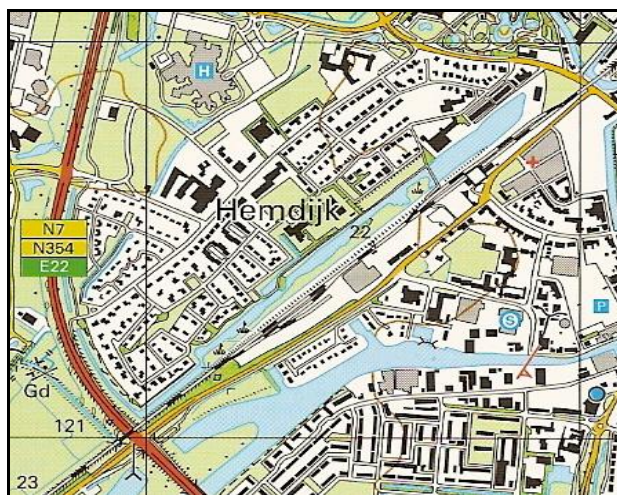
mei 2009

IVN Súdwesthoeke/Sneek

Ligging van het Spoordok

Het Spoordok is een van die mooie stukken parkachtig groen waaraan Sneek zo rijk is. Je vindt het gebied aan de Noordwest kant van het station. Het ligt ingeklemd tussen de spoorlijn van Sneek naar Stavoren en de woonwijk Hemdijk. Het bestaat uit een langgerekte waterpartij met een lengte van ongeveer 1.300 m. en een breedte die varieert van 30 tot 100 m. Het water wordt omzoomd door opgaande bomen, struiken, riet, ruigte, moerasbos en weiland. Direct langs het spoor liggen diverse volkstuinen. Daarvan zijn een paar nog in gebruik. De andere liggen er ongebruikt bij en zijn behoorlijk verwilderd. Dat biedt kansen voor de natuur.

Situatie Spoordok in Sneek

Beheer en onderhoud

De gemeente Sneek voert in het gebied rond de waterpartij een vrij terughoudend, natuurlijk beheer. De bermen langs het wandelpad krijgen twee keer per jaar een maaibeurt. Wel gaan de mannen van de plantsoendienst in het voorjaar met de schoffel langs het pad om de scheuten van de Berenklauw weg te steken.

Afgewaaid takken en omgewaaide bomen blijven in principe liggen, tenzij die een obstakel vormen voor gebruikers van het pad of het schaatsen op het Spoordok in de winter belemmeren. Zo blijft het Spoordok een mooi stukje natuur, een groen wig, een oase van rust in het levendige Sneek.

Schietwilg geknakt op 1 maart 2008

Stobbe loopt weer uit

Libellen en vlinders

Bij een onderzoek in 2003 zijn rond het Spoordok acht soorten libellen ontdekt. De Zwervende heidelibel was het meest bijzondere. Andere waren Lantaarntje, Vuurjuffer, Paardenbijter, Blauwe glazenmaker, Gewone oeverlibel, Zwarte heidelibel en Steenrode heidelibel.

Blauwe glazenmaker (mannetje, bron: Wikipedia)

Ook veel vlinders vinden hun weg naar dit mooie gebied. Soorten die je wat vaker kunt zien zijn Atalanta, Dagpauwoog, Distelvlinder, Icarusblauwtje, Klein en Groot koolwitje, Oranjetipje, Kleine vos, Landkaartje, Citroenvlinder en Kleine vuurvlinder. Een meer zeldzame soort is het Resedawitje.

Icarus blauwtje (mannetje, bron: Wikipedia)

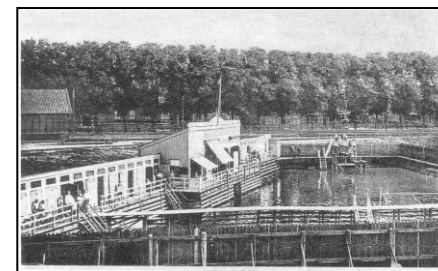
Een stukje geschiedenis

Aanleg van het spoor

Rond 1880 werd besloten de spoorlijn van Leeuwarden naar Sneek door te trekken naar Stavoren. De gemakkelijkste manier om die spoorweg aan te leggen was om een deel van de grond af te graven uit het naastliggende weiland. Zo ontstond een langwerpige waterpartij die de naam Spoordok kreeg. Op 28 november 1895 werd de spoorverbinding Sneek-Stavoren in gebruik genomen.

Zwembad

Het water in het Spoordok was bijzonder helder. Dat kwam doordat kwelwater vanuit de hogere zandgronden, via de diepere grondlagen, hier omhoog borrelde. Dit maakte deze plas geschikt als zwembad. Het gedeelte achter het station heeft zo van 1889 tot 1937 dienst gedaan als zwembad. Daar kwam een eind aan door de vervuiling van het water. Het zwembad werd in dat laatste jaar verplaatst naar het burgemeester De Hooppark. 's Winters deed dit stuk van het gebied nog wel dienst als ijsbaan. In koudere winters is het nog steeds een prachtige plek om er je schaatsen onder te binden. Bij de bouw van de brug, ten Westen van het station, is daar rekening mee gehouden.

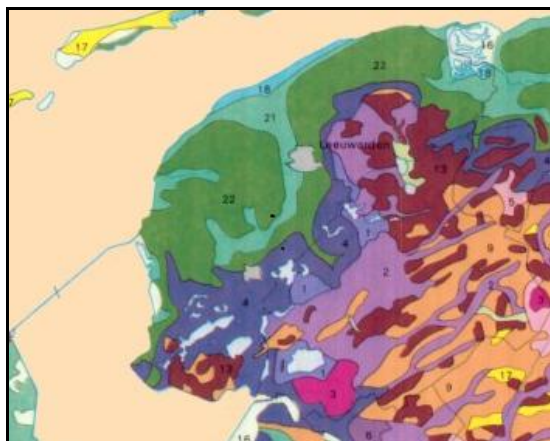
Bron: Vereniging Historisch Sneek

Voetpad

In de loop der jaren heeft het gebied rond het Spoordok zich ontwikkeld tot een mooi natuurgebied. Om daarvan te kunnen genieten is er in 1931 langs het water een voetpad aangelegd. Deze kwam destijds uit op de Âlde Himdyk, de oude weg naar IJlst. In 1986 kregen de bewoners en de scholieren in de wijk Hemdijk een houten brug. Die verkortte de verbinding met het station en het centrum van Sneek aanzienlijk.

Aan de rand van de Middellzee

Als je langs het wandelpad bij het Spoordok eens stilstaat ter hoogte van het hoekje weiland aan de Roerdomplaan, dan kun je even wegdromen en proberen je een beeld te vormen van de tijd dat Sneek nog dichtbij de Middellzee lag.

Bodemkaart van Fryslân

Op de veenrand

De plek waar Sneek is gebouwd lag zo rond het jaar 3600 v. Chr. op de rand van een veengebied. Dat strekte zich in Zuidoostelijke richting uit tot de hoger gelegen zandgronden. Het veen kon ontstaan doordat de zeespiegel steeds hoger kwam en de loop van het zoete (kwel)water vanuit het Oosten stagneerde. Door dat veen slingerden riviertjes zoals de Boorne, de Oude Ee (nu Franeker vaart) en het Ges. In de kustzone zette de zee klei en zand af. Zo ontstond een kwelderlandschap met een natuurlijke vegetatie van zoutminnende planten. Vanaf 600 v.Chr. vormden zich hier zandruggen: kwelderwallen.

Eldorado voor vogels

Het gebied is een paradijs voor een breed scala aan vogels. Het gaat vooral om algemene soorten die voorkomen in moeras, open water, struweel en bos. Daarbij kun je onder meer denken aan Roodborst, Vink, Koolmees, Pimpelmees, Staartmees, Heggenmus, Groenling, Winterkoning, Fitis en Tjiftjaf. De wat meer bijzondere soorten zijn Braamsluiper, Spotvogel, Grasmus en Nachtegaal die profiteren van het goed ontwikkelde struweel. Voorkomende bosvogels zijn Grote bonte specht, Ransuil en Koekoek. Moerasvogels zijn er ook: Sprinkhaanzanger, Blauwborst, Rietzanger en Kleine Karekiet. En watervogels: Wilde eend, Kuifeend, Tafeleend, Meerkoet, Waterhoen en Fuut. Ook komen in het gebied lijstersoorten voor als Koperwiek, Kramsvogel en Zanglijster. Twee bijzondere vogelsoorten, die je hier het hele jaar kunt aantreffen zijn Boomvalk en IJsvogel.

Aalscholver

Als een vis in het water

De waterkwaliteit van het Spoordok is inmiddels weer sterk verbeterd. Hier zwemt nu de zeldzame Bittervoorn, maar ook de gewonere vissoorten als Paling, Brasem, Ruisvoorn, Baars, Karper en Tiendoornige stekelbaars. Jonge vis is vooral in trek bij Aalscholvers en Futen.

De variatie aan bomen en struiken is hier ook vrij groot. Ter hoogte van de spoorwegovergang staat een grote Linde van zo'n 28 meter hoog. Soorten die van vocht houden zijn Schietwilg, Grauwe wilg, Zwarte els, Lijsterbes, Es, Gewone liguster en Vogelkers. Op het wat drogere deel staan onder andere Ruwe berk, Paardekastanje, Zomereik, Gele brem en Kamperfoelie. De Haagwinde, met haar tere witte trompetbloemen, slingert zich tussen het struikgewas door. Boomsoorten die hier van nature niet voorkomen, dus aangeplant, zijn Fijnspar, Zilverspar en de heerlijk geurende Douglasspar.

Douglasspar

Langs het wandelpad

Al vroeg in het voorjaar zie je langs het wandelpad, aan de Noordwest kant van het Spoordok, het Fluitenkruid massaal opkomen. Ook Speenkruid, Hondsdraf, Parse dovenetel, Draadereprijs, Paardebloem en Scherpe boterbloem steken veelvuldig hun kop op, later gevolgd door Pinksterbloem, Grote ereprijs, Vogelmuur, Bosvergeet-mij-nietje, Herderstasje, Rode en Witte klaver en Veldzuring. In de smalle schone sloot langs het weiland spreidt zich in de loop van de zomer plaatselijk een deken van Kleine watereppe uit. Een zacht bedje voor de Grote groene kikker.

Wat de bomen betreft staan de hoogste hier aan de kant van de P. Bakker school. Dat zijn de Canadese populier en de Schietwilg. Bomen langs de oever van het Spoordok worden niet zo hoog, omdat deze bijna in het water staan. Als bomen hier te hoog worden waaien ze om. Aan weerszijden van het pad staat een aardige verscheidenheid aan struiken. Er groeien Gelderse roos, Hazelaar, Krent, Meidoorn, Sleedoorn, Sneeuwbes, Veldesdoorn, Vlier en Hondсроos. Aantrekkelijk voor veel zangvogels.

Vanaf ongeveer 200 v. Chr. vestigen zich mensen in het veengebied. Aanvankelijk op lichte verhogingen, opgebouwd uit veenplaggen en een dunne laag klei. In deze tijd begint ook de zee de veenrandzone te overstromen. Daardoor wordt op het veen een dunne kleilaag afgezet. Dat maakte de grond geschikt voor grasgroei en het houden van vee. Tijdens stormvloed ontstaat er, waarschijnlijk vanaf het begin van de jaartelling, een diepe inham van de Noordzee, de latere Middelzee.

Sneek ontstaat en voelt nattigheid

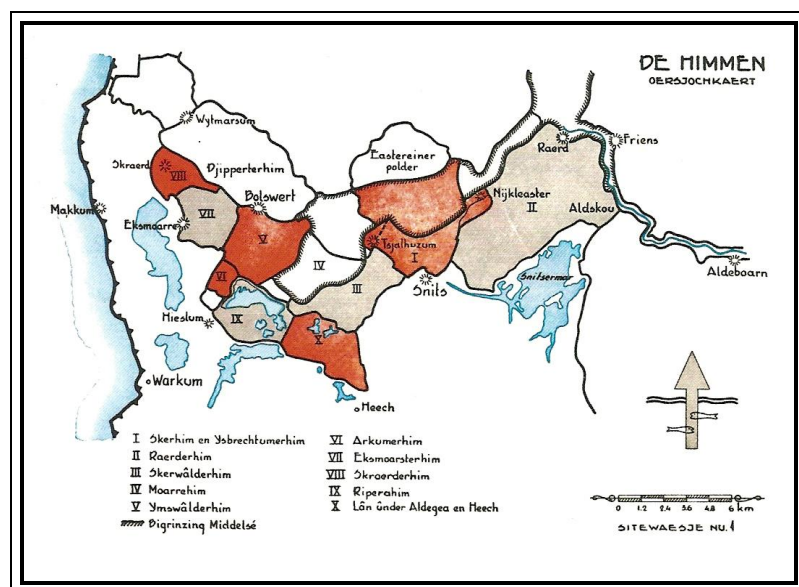
In de tiende of elfde eeuw ontstaat het dorp Sneek rond de kerkterp van Sint Maarten die toen al bestond. Deze lag waar het Ges in de 'Middelzee' uitmondde. Onder andere via dit riviertje werd aan het begin van de Middeleeuwen het veen ten Zuiden van Sneek ontgonnen. Door de ontwatering van het veen verteerde dit en klonk het ontzettend in. De Middelzee slibde aan de Zuidkant steeds verder dicht. Daardoor kon het water uit het veengebied uiteindelijk nog maar moeilijk worden afgevoerd. Het werd erg nat bij Sneek. Met hevige stormen aan het eind van de twaalfde eeuw werden delen van de slappe veengrond weggeslagen. Vooral de Sint-Nicolaasvloed van december 1196 richtte grote verwoestingen aan. Zo ontstonden het Sneekermeer en de Goïngarijpsterpoelen. De Middelzee dreigde zich landinwaarts uit te breiden. Tegelijk met de overstromingen zette de zee ten Noorden van Sneek een kleilaag af die varieert van 0,50 tot 1.00 m. Deze laag klei, op het oude veen, vind je nu nog terug in het weiland aan de Roerdomplaan.

Boorprofiel weiland aan Roerdomplaan

Indijkingen

Het was genoeg. Geen overstromingen meer. Rond 1200 begon het afdammen van de Middellzee met een eerste afsluitdijk bij Raerd. Ook werd toen het afgedamde deel ingepolderd. De polders die ontstonden werden de Hemmen genoemd. De Hemdijk is één van de dijken die toen is aangelegd. Zo zijn we terug bij het Spoordok, dat later zo'n 250 m. achter deze dijk kwam te liggen.

Overzicht van de polders bij Sneek rond 1200 na Chr.

Beleef de natuur

Bij het spoor, van hoog naar laag

Natuur wordt interessant als je te maken hebt met hoogteverschillen, als er mede daardoor verschil is tussen nat en droog en er variatie is in grondsoorten. Die omstandigheden tref je in het gebied rond het Spoordok aan. Het spoor is eerst opgehoogd met vette klei, maar ook met zand en grind. Daardoor is de grond hier schraal en droog. Richting het water wordt de grond natter en gaat die over in klei en veen. Die verschillen zie je terug in de vegetatie.

Tegen de gaasafscheiding aan de kant van het spoor vind je naast Duizendblad, Smalle weegbree, Reukgras en Gewone rolklaver ook droogtesoorten als Struikheide en Hazenpootje. Op de overgang van droog naar nat tref je het Vlasbekje en de Paarse- en Witte dovenetel aan, maar ook Lupine, Hondsdraf, Kleine veldkers, Kruipend zenegroen, Heermoes en het fel gele Boerenwormkruid.

Vlasbekje

Hazenpootje

Loop je door de verwildeerde volkstuinten, richting het water, dan moet je oppassen voor de stekelige Braam, de giftige Reuzenberenklauw, de prikkende Grote kaardenbol en het Kleefkruid dat aan je kleren vastplakt. Het wemelt er van de Reuzenbalsemien en de Canadese guldenroede, plaatselijk ook van de Lidrus. Dicht bij het water zie je de bruine sigaren van de Grote lisdodde en de ranke bloemen van de Gele lis.